

I T A L I A.

ITALIA Prouinciarum orbis primaria, uti nomen pro temporum, rerumque vicissitudine sepius mutauerit, nam & Oenotria, Ausonia, Hesperia, Saturnia, &c. dicta fuit; sic etiam eius termini & fines variè ab auctoribus describuntur: posterioribus tamen seculis hi statuti: Flumen Varus, inde linea per alpes Coctias, montem Adulam, alpes Rheticas, adiunctaque iuga porrò ad amnem Arsam, Histria terminum: Hoc unum latus, cetera maria alluunt. Ptolemæus eam in peninsula formam describit, quam maria tribus lateribus circumfundunt, uno vallant Alpes. Priscis scriptoribus assimilatur quærno folio, Recentiores eam integri cruris humani non inconuenienter à coxendice ad imum vsque pedem effigie pingunt. Habet Italia dorsum, & ceu in piscibus esse videmus à capite in infimam partem, spina formam, Apenninum: qui mons ex alpihus, qua ab Inhero mari recedunt oriundus, cum recto propemodum cursu Anconæ vrbi appropinquare, in mare Superum ferri, & ibi siniri videtur: tamen inde rursus ab eo mari recedens, per mediam Italiam in Brutios, ac Siculum fretum fertur. Olim in hac regione M. C. LXVI. vrbes extitisse Aelianus auctor est. Guido presbyter Rauennas, ex Igino, qui ante sexcentos annos de vrribus Italie scripsit, septingentas duntaxat fuisse eius temporibus scripsit. Hanc Italiam Blondus in octo-decim regiones diuidit, Leander, nouendecim. Suntque nomina

Antiqua,	Recentia.	Antiqua,	Recentia.
LIGVRIA	Riuiera di Genua	APVLIA DAVNIA	Puglia Piana.
ETRVRIA	Toscana.	SAMNITES	Abruzzo.
VMBRIA	Ducato di Spoletto.	PICENVM	Marca Anconitana.
LATIVM	Campagna di Roma.	FLAMINIA	Romagna.
CAMPANIA FELIX	Terra di Lauoro.	ÆMILIA	Lombardia di qua dal Po.
LVCANIA	Basilicata.	GALLIA TRANSPADANA	Lombardia di là dal Po.
BRVTII	Calabria inferiore.	VENETI	Marca Treuigiana.
MAGNA GRAECIA	Calabria superiore.	FORVM IVLII	Friuli, & Patria.
SALENTINI	Terra d'Otranto.	HISTRIA	Istria.
APVLIA PEVCETIA	Terra di Barri.		

Vmbilicum totius Italia in agro Reatino, Cutilium lacum constituit Plinius, ex Varronis sententia. Huic lacui vicinus est ager Rosellanus (Rosca rura Velini, Virgilio) totius Italie fertilissimus, qui tantæ fertilitatis erat, teste Varrone, ut peritica in eo relicta, postridie non appareret propter herbam, ob idque Italia sumen dictus. Olim dixere Campum Stellatæ, totius Italie solum amœnissimum, nunc verò, loca circa Bononiam & Mutinam, Blondo auctore. Sabellius, Italici nominis principibus vrribus, ex vulgi prædicatione, hæc epitheta adscribit: Dites Venetie, Mediolanum ingens, superba Genua, pulchra Florentia, Bononia ferax, Rauenna vetus, Roma sancta, & Neapolis nobilis. Sed huius Italie elogium, tanta, quanta ipsa, ceteris in Orbe regionibus præfulgeat, verborum maiestate à Plinio exaratum, non possum non hoc loco, priusquam ex ea discedam, parergi loco apponere. Sic is enim lib. 3. cap. 5. de ea inquit:

ITALIA omnium terrarum alumna, eadem & parens, Numine Deum electa, quæ cælum ipsum clarius faceret, sparsa congregaret imperia, ritusque molliret & tot populorum discordes ferasque linguas, sermonis commercio contraheret ad colloquia, & humanitatem homini daret, breuiterque vna cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Sed quid agam? Tanta nobilitas omnium locorum, quos quis attigerit, tanta rerum singularum populorumque claritas tenet. Vrbs Roma, vel sola in ea, & digna tam festa ceruice facies, quo tandem narrari debet opere. Qualiter Campaniæ ora per se, felixque illa ac beata amœnitas: ut palam sit, vno in loco gaudentis opus esse naturæ. Iam verò tota ea vitalis ac perennis salubritas cæli temperies est, tam fertiles campi, tam aprici colles, tam innoxij saltus, tam opaca nemora, tam munifica siluarum genera, tanta frugum & vitium olearumque fertilitas, tam nobilia pecorum vellera, tot opima tauris colla, tot lacus, tot amnium fontiumque vbertas, totam eam perfundens, tot maria, portus, gremiumque terrarum commercio patens vndique, & tanquam ad iu-uandos mortales ipsa auidè in mare procurrans. Neque ingenia, ritusque ac viros, & lingua manuque superatas commemoro gentes. Ipsi de ea iudicauere Græci, genus in gloriam suam effusissimum, quoniam tam partem ex ea appellando Græciam magnam.

Descripserunt hanc regionem ex veteribus C. Sempronius, M. Cato, Polybius lib. 2. & diligentissimè, ut cetera Strabo. Ex recentioribus Blondus, Ioannes Annius Viterbiensis, in Commentariis in Berosum, & ceteros auctores cum eodem impressos, Volaterranus, Sabellius, Bernardus Saccus, & Dom. Niger, sed absolutissimè Leander: Galliam Cisalpinam, quæ non minimam Italie partem comprehendit, Gaudentius Merula pulcherrime descripsit.

